

21 בפברואר 2016

לכבוד: ח"כ ניסן סלומיאנסקי
לכבוד: יו"ר ועדת חוקה, חוק ומשפט
חברי וחברות ועדת חוקה, חוק ומשפט
הכנסת
ירושלים
הכנסת
ירושלים

שלום רב,

הנדון: הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון) – השעיית חבר הכנסת שהתקיים בו האמור בסעיף 7א)
לקראת הדיון המתוכנן בוועדת חוק חוקה ומשפט ביום שלישי, 23.2.2016, בנושא יוזמת הוועדה לתיקון חוק יסוד הכנסת, מובאת בזו עמדתה המעודכנת של עמותת יוזמות קרן אברהם, הפועלת לקידום שילוב ושוויון בין יהודים וערבים אזרחי ישראל (נייר העמדה עודכן בעקבות פרסומים חדשים אודות הנוסח של החוק המוצע).

עיקר ההצעה: הצעת החוק מבקשת לאפשר לכנסת ברוב של 90 חברי כנסת להדיח בפועל חבר כנסת בהינתן שייקבע (על ידי הכנסת) כי התקיימו במעשיו או בהתבטאויותיו אחת משלוש העילות המאפשרות כיום פסילת מועמד מהתמודדות בבחירות בשינויים מסוימים הכלולים בהצעה: שלילת קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, הסתה לגזענות ותמיכה במאבק מזוין נגד מדינת ישראל.

תמצית עמדתנו: להצעה זו השלכות הרות אסון על יחסי המדינה והמיעוט הערבי. ההצעה מנסה לייצר מצב בו הרוב יוכל להכתיב עבור המיעוט מי יהיו נציגיו בכנסת וזהו רעיון נואל וחסר תוחלת: רק האזרחים הערבים ייבחרו את נציגיהם בכנסת ואלו רשאים לפעול במסגרת החוק. יתרה מכך, ההצעה משדרת מסר קשה לאזרחים הערבים לפיו הם ונציגיהם מצויים על תנאי או שכלל אינם רצויים במגרש הפוליטי בישראל; ולמעשה מרוקנת מתוכן את השתתפותם בבחירות.

להלן עמדתנו בהרחבה המתמקדת בהשלכות ההצעה על יחסי המדינה והמיעוט - ולא בקשיים החוקתיים שההצעה מעלה ובהליך המזורז שנבחר לקידומה - משום שבכך מומחיותינו:

אסור לתת לרוב להכתיב את ייצוג המיעוט בכנסת

- נדמה כי הממשלה מנסה לחזור לימי הממשל הצבאי בהם הממשלה הכתיבה למיעוט מי יהיו נציגיו ואלו עמדות יבטאו, אך ימים אלו חלפו ועברו. **רק האזרחים הערבים ייקבעו מי יהיו נציגיהם בכנסת**, ואלו רשאים לפעול במסגרת החוק, יהיו פעולותיהם מכעיסות ומתריסות ככל שיהיו. **אסור לאפשר בידי הרוב הפוליטי והפרלמנטרי את הכוח לקבוע מי מנציגי המיעוט שנבחרו בבחירות דמוקרטיות יוכל לכהן ומי לא.**
- מה גם שהרעיון לפיו הרוב הפרלמנטרי יכתיב מי יהיו נציגי המיעוט בכנסת הינו נואל וחסר תוחלת. הרי הדחת חבר כנסת ערבי שהתבטא או פעל באופן שהוא בלתי נסבל מבחינת הרוב היהודי **לא תביא להעלמת עמדות אלו, מקוממות ככל שיהיו, מקרב תומכיו בציבור**. ממילא סביר כי המועמד שייכנס במקומו, הבא בתור ברשימה על פי ההצעה, הוא בעל עמדות אידיאולוגיות דומות.

ריקון מתוכן של השתתפות האזרחים הערבים בבחירות

- הצעה זו, בעצם העלאתה על סדר היום, משדרת מסר קשה וחמור **לאזרחים הערבים לפיו הם ונציגיהם מצויים על תנאי או שכלל אינם רצויים במגרש הפוליטי בישראל, בו מתקבלות ההחלטות שמעצבות את עתידה של החברה כולה. המסר העובר לאזרחים**

הערבים הוא כי להשתתפותם בבחירות אין כל משמעות משום שאם הנציגים שייבחרו על ידם לא יישאו חן בעיני הרוב, הרי שהחוק מאפשר להם להשעותם.

4. יתרה מכך, **על המחוקקים לזכור כי למדינת ישראל יש אינטרס ברור ומובהק שהמיעוט הערבי ישתתף באופן פעיל ומשמעותי במשחק הפוליטי**. דחיקה החוצה של תנועות פוליטיות ערביות שמייצגות זרמים פוליטיים בציבור הערבי היא ירייה ברגל של מדינת ישראל וסופה לערער את יציבותה של החברה הישראלית.

החוק נתפס בציבור כחוק נגד ייצוג המיעוט הערבי בכנסת

5. ברמה הציבורית הצעת החוק הזו, גם אם ניתן יהיה להשתמש בסמכויות שתיצור במקרים נוספים, נתפסת בציבור כהצעה שנועדה לאפשר לרוב היהודי בכנסת לפעול נגד חברי הכנסת הערבים. זאת, הן בשל הנסיבות בהן עלתה הצעת החוק על סדר יומה של הכנסת, כתגובה לפעולות של חברי כנסת מסיעת בל"ד שעוררו תרעומת ציבורית, והן בשל העובדה שהחקיקה המוצעת לא חלה על האפשרות של תמיכה בטרור יהודי. כלומר, **הציבור הערבי תופס הצעה זו כהמשך ישיר של צעדים קודמים שדוחקים את האזרחים הערבים מהמערכת הפוליטית** (העלאת אחוז החסימה, ניסיונות הפסילה של רשימות ומועמדים במערכות הבחירות האחרונות, הוצאת התנועה האיסלאמית מחוץ לחוק).

6. נדמה כי החקיקה מנסה לרתום את הכעס בציבור ואת האווירה הכללית של דה-לגיטימציה כלפי נבחרי הציבור הערבים, לצורך יצירת מצב חוקתי בו **הרוב יוכל לדרוש כליל את ייצוגו של המיעוט במערכת הפוליטית** וזאת מבלי להידרש להליכים המשפטיים ולאזונום הנדרשים כיום למקרה הקיצון של הדחת חבר כנסת מכהן (במקרה של פתיחה בחקירה פלילית כלפי חבר כנסת מכהן).

7. למעשה, ובשונה מהצטברות הראיות והביקורת השיפוטית הנדרשת במקרה של פסילת מועמדות לכנסת, חברי הכנסת יוכלו להדיח חבר כנסת שנבחר על ידי הציבור על סמך מעשה בודד או התבטאות בודדת אשר יפורשו על ידי 90 מחברי הכנסת ככאלה שמקימים את העילות המנויות בסעיף 7א' לחוק יסוד הכנסת, ללא כל הליך משפטי.

יש להתמודד עם מחלוקות בין הרוב והמיעוט בשיח פוליטי ולא בצעדים כוחניים

8. חשוב להדגיש את הקונטקסט בו עולה הצעה זו: הציבור הערבי בישראל חלוק על הציבור היהודי בנושאים רבים הקשורים בסכסוך הישראלי-פלסטיני **ומצוי בעמדה בלתי אפשרית כמי שמדינתו מצויה בסכסוך עם בני עמו**. אלו הן עובדות פשוטות שעשויות אולי להישמע מובנות מאליהן אך יש לשוב ולהזכיר אותן, במיוחד בימים בהם השיח הציבורי מלבה שנאה ודה-לגיטימציה כלפי האזרחים הערבים ונבחרי הציבור שלהם, ומצפה מהם להתיישר עם הנרטיב והעמדות הפוליטיות של הרוב היהודי והציוני.

9. מצב זה דורש מהרוב להתמודד עם מחלוקות עומק אלו באמצעות שיח פוליטי המכבד את זכויות המיעוט ומתבסס על הבנה של חשיבות הייצוג הפוליטי של המיעוט בדמוקרטיה. במקום זאת, מנסה הצעה זו **לאפשר לרוב הפוליטי לשרטט את גבולות השיח כרצונו ולהעלים בכוחנות מהזירה הפוליטית את מי שחולק על דעת הרוב**.

10. אנו קוראים לכם להסיר הצעה זו מסדר היום לאלתר.

בכבוד רב,

د"ר تايه ابو راس

ד"ר ת'אבת אבו ראס

Amnon Bar-Ilan

אמנון בארי-סוליציאנו

מנכ"לים שותפים
יוזמות קרן אברהם